

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Lucie Koďouskové

SOČ jako motivace nadaných žáků pro studium věd o Zemi

Předložená diplomová práce kvalitativním přístupem zkoumá, co vedlo soutěžící Středoškolské odborné činnosti (SOČ) v geologických disciplínách kategorie Vědy o Zemi k volbě tématu a oboru a jak je účast v soutěži ovlivnila. Toto téma je podle mého názoru velmi zajímavé, aktuální, a pokud vím, tak v geologii neprobádané.

Teoretická část práce popisuje výuku geologie na středních školách a následně jednotlivé projekty pro žáky zaměřené na geologii s důrazem na SOČ. Tato část je velmi popisná, což považuji za dobrý základ, chybí mi nicméně kontext současného výzkumu věnovaného přírodovědným soutěžím a motivaci k účasti v nich. To, že dané články možná nejsou publikované se zaměřením na geologické soutěže, považuji spíše za výhodu, autorka může své výsledky snáze publikovat. Podle mého názoru by ale bylo na místě odkazovat na výsledky prací např. Grinnel et al., kteří se zabývali různými aspekty účasti na „science fair“, jsou dohledatelné práce věnující se studentům, kteří se v českém prostředí věnovali výzkumným biologickým projektům a tedy i často soutěžili v SOČ (Fabryová & Janštová, 2018), Abernathy a Vineyard (2001) publikovali článek, který se přímo ptá „Academic competitions in science: What are the rewards for students?“. Podobných prací by bylo možné nalézt více a dodaly by diplomové práci Lucie Koďouskové širší kontext. Dvě třetiny citovaných prací tvoří knihy (zde by mi přišlo praktičtější odkazovat i na stránku, na které se daná informace nachází, jak je zvykem), dále jsou rovnoměrně zastoupeny absolventské práce a odborné články. Tento poměr považuji pro diplomovou práci za nešťastný, i když zvážení, jak moc je v geologicky zaměřených pracích nevhodný, samozřejmě nechávám na komisi. Převaha informací o soutěžích je pak čerpána z webových stránek jednotlivých soutěží, což považuji za odpovídající, nicméně např. informace jaké kdo obdrží osvědčení jsou zbytečně podrobné. Chybí elektronická citace 11. I tyto citace jsou obecně součástí věty, tečka je tedy až na nimi. V citaci RVP je navíc „c“ – „Balada c“, i když celkově jsou citace v pořádku, což bych chtěla vyzdvihnout. Není mi jasné, proč je samostatná podkapitola 2.2.6 věnována slovenskému muzeu. V ČR není obdobná instituce/expozice?

Po formální stránce je práce zdařilá, obsahuje minimum překlepů a neobratných formulací, či chyb typu neshoda podnětu s přísudkem (str. 4), 21st má být psáno horním indexem 21st. Obsahuje seznam zkratk (i když Univerzita Karlova už se nejmenuje Univerzita Karlova v Praze), definuje žáka vs. studenta. Naopak definice aktivního trávení volného času jako času kdy se „neustále něco děje“ osobně považuji za velmi subjektivní. I když s dělení činností souhlasím, „něco se pořád může dít“ při hraní počítačových her a pro někoho spíše než při zdánlivě méně akční turistice.

Cíle i výzkumné otázky považuji za vhodně formulované, i když autorka se ve skutečnosti chtěla ptát „které faktory“ místo „jaké faktory“, obdobně „z kterých důvodů“ místo „z jakých důvodů“.

Metodika je dobře popsána, jasně vysvětluje, jak autorka vybírala respondenty a dále s nimi pracovala. Počet respondentů považuji za odpovídající, pro práci tohoto typu by podle mne stačilo i nižší číslo. Zpracování a interpretace dat odpovídají doporučeným postupům a nemám k nim žádné výhrady. Naopak kvituji, že Lucie zvolila kvalitativní přístup, který je v tomto případě rozhodně na místě, jednak kvůli počtu soutěžících a také kvůli fázi bádání na tomto poli.

Výsledky jsou přehledně členěny podle jednotlivých výzkumných otázek a vhodně doplněny citáty z jednotlivých rozhovorů. Celkově jsou výsledky zajímavé a jasně popsány. Výjimkou je formulace „Korelace je tedy velká, ne však stoprocentní“ (str. 47) – korelace je jasně definovaný vztah, k jejímu určení je potřeba výpočet atd. Autorka celkově předkládá velmi zajímavý vhled do problematiky popularizace geologie a práci se soutěžícími v rámci SOČ.

V diskuzi autorka diskutuje výsledky a zamýšlí se nad nimi, což oceňuji. Nicméně i z výše zmíněného důvodu nedostatku odborné literatury téměř chybí diskuze v kontextu zjištění jiných autorů, kteří báдали nad obdobným tématem (s výjimkou několika citovaných absolventských prací a knih). To považuji za velký nedostatek diskuze.

Závěr shrnuje všechny základní informace z diplomové práce, i když je poměrně dlouhý.

Celkově práci považuji za velmi zdařilou, přinášející důležité poznatky pomocí vhodně použitých metod. Jako takovou ji doporučuji k obhajobě. S navržením známky váhám, v kontextu učitelství biologie zvažovala hodnocení „velmi dobře“ z důvodu chybějící literatury a důsledků, které z toho vyplývají pro diskuzi. Nicméně z hlediska objemu provedené práce a vlastního zpracování se nabízí hodnocení „výborně“.

Komentáře a otázky:

Zjištěné výsledky jsou zajímavé a v něčem se shodují se zkušeností s účastníky celostátní přehlídky SOČ v oboru Biologie, i Biologické olympiády jak v ČR, tak v zahraničí. I to mne vede k tomu, že by bylo vhodné porovnat jednotlivé přírodovědné obory.

Nesetkala jste se s negativními pocity respondentů spojenými se soutěživostí?

V Praze dne 9. 9. 2020

Vanda Janštová, Ph.D.